

POVODOM SVETSKOG DANA LJUDSKIH PRAVA KOSOVO, CRNA MRLJA NA MAPI SVETA

SAOPSTENJE EPARHIJE RASKO-PRIZRENSKE I KOSOVSKO-METOHISKE

Gracanica, 10. decembar 2002.

Povodom Svetskog dana ljudskih prava, 10. decembra, Eparhija rasko-prizrenska zeli da ponovo skrene paznju javnosti na izuzetno tezak položaj u kome pod upravom UN administracije srpska zajednica na Kosovu i Metohiji zivi od zavrsetka rata i pocetka mirovne misije vec vise od tri godine. Uprkos medjunardonom prisustvu vecina kosovskih Srba svakodnevno je izlozena strogoj diskriminaciji i kršenju elementarnih ljudskih prava, dok albanski ekstremisti i dalje nastavljaju sa zastrasivanjem, obesvecivanjem i pritiskom na preostalo ne-albansko stanovnistvo u cilju stvaranja etnicki čistog albanskog drustva.

1. Kosovski Srbi koji su napustili Pokrajinu posle rata pred paravojnim snagama kosovskih Albanaca, ne mogu slobodno da se vrate u svoje domove i da koriste svoju imovinu. Vise od 200.000 Srba jos uvek zive kao izbeglice u vlastitoj zemlji, Srbiji i Crnoj Gori, u izuzetno teskim uslovima i siromastvu. Iako Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN garantuje svim izbeglim i raseljenim licima slobodan povratak u njihove domove, Misija UN i vodeci NATO mirotvorci do sada nisu uspeali da stvore elementarne bezbednosne uslove za normalan povratak. Ono malo srpskih povratnika koji su vratili u krajeve pretežno naseljene kosovskim Albancima prinudjeni su da zive u potpunoj izolaciji bez osnovne slobode kretanja i sugurnosti izvan njihovih malenih seoskih enklava. Gotovo svi kosovski gradovi ostali su skoro potpuno etnicki čisti albanski prostori, dok su hiljade srpskih domova i stanova jos uvek bespravno zaposednuti i neizvesno je kada ce njihovi vlasnici biti u mogucnosti da bezbedno koriste svoju imovinu.

2. U gotovo svim delovima Kosova i Metohije Srbi nemaju slobodan pristup zdravstvenim, obrazovnim i socijalnim institucijama, koje su ostale uglavnom pod dominacijom etnickih Albanaca. Kosovski Srbi zavise od slabo opremljenih seoskih ambulanti, jer ne postoji bezbednosni uslovi da im se ukaze zdravstvena zastita u glavnim kosovskim bolnicama u kojima srpsko osoblje ne moze slobodno i bezbedno da radi, sa izuzetkom severnog dela Kosovske Mitrovice. Srpska deca na Kosovu i Metohiji ne mogu da dobiju normalno obrazovanje na svom jeziku i na cirilicnom pismu ni u jednoj gradskoj osnovnoj i srednjoj skoli gde su vecina kosovski Albanci, nego pohađaju seoske skole, kojima nedostaju elementarni uslovi potrebni za savremeno obrazovanje. Posle poslednjih ukidanja Kforovih pratnji za srpske djake, veliki broj srpske dece uopste ne pohađja nastavu ili nastavlja skolovanje izvan Kosova i Metohije.

3. Nove kosovske institucije sve vise postaju instrumenti institucionalne represije etnickih Albanaca nad Srbima i drugim manjinama. Uvredljivo i nekolegijalno ponasanje albanskih poslanika u parlamentu i nepostojanje mehanizma koji bi zastitio srpske predstavnike u kosovskim institucijama od etnicke diskriminacije i preglesavanja, glavni su razlozi zbog kojih srpski poslanici i clanovi Privremene Vlade Kosova s pravom odbijaju da ucestvuju u tim institucijama. Dok se u citavom demokratskom svetu demokratija shvata kao vladavina vecine uz potpuno postovanje prava manjina, na Kosovu etnicki Albanci razvijaju posebnu vrstu "demo(no)kratije", koja je zapravo teror vecine nad manjinama i njihovim legitimnim interesima. Kosovski Srbi su spremni da rade u institucijama, ukoliko one u potpunosti sprovode Rezoluciju 1244 SB UN, ali ne pristaju da predstavljaju dekoraciju nepostojece multietnicnosti i demokratije.

4. Srpska populacija je gotovo u celosti nezaposlena. Samo mali procenat radi u privatnom sektoru ili u Unmik i Kfor administraciji. Uslovi zivota za najveći broj kosovskih Srba su ocajni. Vecina stanovnistva zavisi od humanitarne pomoci. Cak i kod raspodele medjunarodne humanitarne pomoci postoji diskriminacija Srba koji dobijaju proporcionalno daleko manje pomoci nego kosovski Albanci. To je razglog sto cak i oni Srbi koji su uspeali da ostanu u svojim domovima uprkos uzasnoj bezbednosnoj situaciji, razmisljaju da napuste Kosovo i Metohiju i potraze uslove za zivot izvan UN uprave u Pokrajini. Strana ulaganja u srpske enklave su toliko nedovoljna, da izazivaju dodatni pritisak na vec osiromasenu srpsku populaciju na Kosovu i Metohiji.

5. Kosovskim Srbima uskracena su i verska prava. Oni ne mogu normalno da posecuju svoja sveta mesta, groblja, niti da prisustvuju crkvenim obredima. Sa 112 porusenih ili tesko ostecenih crkava posle rata u prisustvu NATO, Kosovo i Metohija je postalo podrucje na kome je hriscanstvo izloženo unistenju i progonu. Kosovo je deo Evrope u kome se srednjevekovne i novosagrađene hriscanske bogomolje mogu nekaznjeno unistavati toliko vremena, a da ni jedan pocinilac skrnavljenja ne bude izveden pred pravdu, niti da se i jedna istaga u potpunosti završi, uprkos prisustvu hiljada medjunarodnih i lokalnih policijaca. Gotovo svi srpski pravoslavni manastiri su u izolaciji neprijateljskog okruzenja lokalnih muslimana Albanaca koji nemilosrdno unistavaju preostale hriscanske spomenike u svojoj okolini. Srpska groblja u svim krajevima Kosova u kojima dominiraju Albanci su ili oskrnavljena ili pretvorena u deponije smeca, sto se, nazalost, desava sa znanjem Unmika i Kfora. Najvaznija srpska sveta mesta, manastiri: Pecka Patrijarsija, Visoki Decani, Sveti Arhangel i Devic zavise od stalnog prisustva Kfora, jer bi bez vojnog prisutva albanski ekstremisti mogli da ih pretvore u pepeo. Nedavne najave smanjenja snaga Kfora izazvale su veliku nemir medju srpskim pravoslavnim svestenstvom i monastvom zato sto u vecini slucajeva za posednje tri godine nije doslo poboljasnja sigurnosti.

6. Kosovo i Metohija jos uvek je bezbedan raj za albanske ekstremiste i organizovan kriminal. Posle zavrsetka rata i razmestanja Kforovih mirotvoraca, ekstremisti OVK ubili su vise od 800 kosovskih Srba i verovatno dvostruko vise "Albanaca neistomisljenika". Preko 1.300 kosovskih Srba je kidnapovano ili oteto uprkos prisustvu NATO. Trenutno je na desetine unakazanih tela Srba ubijenih posle rata otkriveno u masovnim grobnicama, a da nijedan kosovski Albanac nije optuzen za zlocin nad srpskim civilima. Glavni razlog za to je nepostojanje svedoka koji bi se pojavili na sudu jer su toliko zaplaseni koliko i medjunarodna Misija da bi njeno osoblje moglo da se nadje na meti ekstremista. Do sada je samo nekoliko OVK ekstremista optuzeno za ubistvo drugih kosovskih Albanaca, sto je jos jednom iznelo na videlo

istinu o albanskim ekstremistima i njihovim terorističkim akcijama protiv Srba i sopstvenog naroda. Iako su Kosovo i Metohija pod protektoratom UN sa više od 30.000 vrhunski naoružanih NATO mirotvoraca etnička repressija i kršenje ljudskih i verskih prava i dalje se nastavljaju. Poslednjih meseci bezbednosna situacija se znatno pogorsala, uprkos zvaničnim izveštajima koji teže da Kosovo predstave kao "uspesnu Unmik pricu". Kosovo i Metohija i dalje ostaje crne mrlje na svetskoj mapi ljudskih prava. Uprkos svim gore navedenim činjenicama, vodeće međunarodne organizacije za ljudska prava uporno ostaju gluve za obećanja data srpskoj zajednici i nezainteresovane da bilo šta učine kako bi se istina iznela pred javnost.

Glas Srpska Pravoslavne Crkve na prostoru Kosova i Metohije, koja se dosledno protivila svakom etničkom nasilju pre, tokom i posle sukoba 1999. godine, jeste "glas vapijućeg u pustinji" (Mat, 3:3). Iako mnogi ignorisu naše apele, Crkva će nastaviti da svedoci istinu u nadi da će istina prevagnuti, kao i da će svi stanovnici Kosova i Metohije, bez obzira na njihovu nacionalnu i versku pripadnost, moći da žive u miru i sigurnosti.

Informativna služba Eparhije Rasko-prizrenske i kosovsko-metohijske

Zahtev UNMIK-u za odštetu

U ZATVORU 320 DANA

Grupa od 19 Srba i jednog Albanca, koji su neosnovano bili lišeni slobode i u UNMIK-ovim zatvorima na Kosovu i Metohiji odležali ukupno 320 meseci, podneće zahteve za odštetu UNMIK-u u ukupnom iznosu od tri miliona dvesta hiljada evra, saopštio je juče rukovodilac Odeljenja pravosudja i ljudskih prava Koordinacionog centra za Kosovo advokat Vladimir Bozovic.

"Na danasnjem sastanku u Beogradu, kome je prisustvovalo 16 od ukupno 20 bivših zatvorenika, a posle napravljene pravne analize i u dogovoru s advokatima, porodice će zatražiti kao odštetu 10.000 evra za svaki mesec koji je svaki od bivših zatvorenika, neosnovano optužen, proveo u zatvoru", izjavio je Bozovic Tanjugu.

Prema njegovim recima, za svih 20 bivših zatvorenika u sudskim procesima je dokazano da su nevinini, a pravni osnov za pokretanje zahteva za odštetu ima uporište u jugoslovenskom zakonu i u Rezoluciji UN 1244, prema kojoj je UNMIK nadležan za pravosudje.

Bozovic je precizirao da se radi o zahtevu za imovinsku odštetu (materijalna), nematerijalnu i stvarnu i izmaklu dobit, a visina odštete (10.000 evra za svaki mesec) određena je u skladu s međunarodnim standardima, ukazavši da su u nekim slučajevima hapšenja učestvovali i američki pripadnici međunarodnih snaga, "u čijoj je zemlji (SAD) odšteta, zbog neosnovanog hapšenja i ležanja u zatvoru, 100.000 dolara za svaki mesec".

(Tanjug)

Tri godine "HABITASA" na Kosovu i Metohiji

ZA ALBANCE 30.000, A ZA SRBE 600 KUĆA

Kosovska Mitrovica, 7. decembra

Na teritoriji Kosova i Metohije u protekle tri i po godine nevladina organizacija "Habitasa", do 1. decembra, primila je više od 23.000 zahteva za povratak vlasnika svih nacionalnih zajednica u nasilno zauzete kuće i stanove. Kako kazu u ovoj organizaciji, rok za podnošenje prijave za povratak nasilno oduzetih kuća i stanova proizveden je do 1. jula 2003. godine. Najčešće je reč o zahtevima Srba za povratak stanova u gradovima sirom teritorije Kosova i Metohije. Do sada je "Habitasa" resio 750 slučajeva i to tako što su se ilegalni stanari uglavnom dogovorili sa vlasnicima o kupovini posredstvom ove organizacije.

Po recima Dmitrija Kaparcova, glavnog predstavnika "Habitasa" za Kosovo i Metohiju, ova nevladina organizacija, formirana 1956. godine u glavnom gradu Kenije, Najrobiju, otvorila je kancelarije u svim većim gradovima na Kosovu i Metohiji, a formirala je i osam ekipa koje rade na resavanju zahteva. U Pristini, inače, postoji jedna specijalizovana ekipa za prinudno iseljavanje ilegalnih stanara što je, po recima Kaparcova, nedovoljno za resavanje ostalih slučajeva na teritoriji Kosova i Metohije. Do kraja godine "Habitasa" će formirati još osam ovakvih specijalizovanih mobilnih ekipa u čijem sastavu su UN policajci i radnici ove organizacije, a radice i u ostalim mestima na Kosovu i Metohiji.

"Habitasa" je otvorio i svoje kancelarije u više gradova Srbije i Crne Gore gde je do sada primljeno više od 18.000 zahteva. U toku naredne godine, kako kaže Kaparcov, "Habitasa" planira da mesečno na Kosovu i Metohiji resava i po 1.000 ovakvih slučajeva. Polovinom ove godine "Habitasa" je iselio 15 albanskih porodica iz naselja Velika Reka kod Vucitrna zato što je Međunarodna zajednica obnovila ili izgradila kuće u njihovim mestima. Međutim, veliki problem je u tome što i pored izgradnje novih domova Albanci ne žele da napuste uzurpirane kuće ili stanove. Takođe treba reći i to da je međunarodna zajednica na Kosovu i Metohiji u tri i po godine, koliko ima protektorat nad ovom južnom srpskom pokrajinom, izgradila više od 30.000 kuća za Albance. Međutim, nijedan od njih ne želi da napusti stan ili kuću koju je nasilno zauzeo.

Za Srbe i ostale manjinske zajednice na Kosovu i Metohiji međunarodna zajednica je izgradila tek nešto više od 600 kuća?! To je, naravno, nedovoljno ako se zna da je 230.000 Srba, oko 150.000 Bosnjaka i oko 50.000 Roma raseljeno. Po recima Kaparcova, iako je "Habitasa" polovinom ove godine raspisao konkurs za 20 pravnika iz reda srpske nacionalnosti, niko se do sada nije odazvao na konkurs.

Biljana Radomirovic

PRVO SRPSKO VENCANJE

Jutro pred vencanje započelo je prilično stereotipno. Nervozna i uzurbana mlada panikno zapomaze kako ne može sve da postigne i naizgled nezainteresovani mladoženja koji je neprestano pozuruje.

Krenuli smo kolima ispred iznajmljene, gazda Trajkove kuće u Lapljem Selu gde živimo i gde se nalazi redakcija

mesečnika "Glas juga". U jedinom listu na srpskom jeziku južno od Kosovske Mitrovice, mlad Zivojin Rakocevic je glavni urednik, a potpisnik ovih redova urednik i, sto je za ovu pricu od vece vaznosti, kum na venzanju.

Dzip ruskog kontingenta Kfora cekao nas je ispred Radio KIM-a u dva do tri kilometra udaljenom rubnom selu enklave Caglavica, u kojem se srpske kuće i imanja već uveliko rasprodaju. Ova pratnja bila je gotovo neformalno dogovorena posto su se mladozenja i ruski oficir Vitalij Fedotov sprijateljili na pomenutom radiju gde Vitalij jednom sedmicno vodi emisiju "Ruski cas" namenjenu ruskim pripadnicima Kfora smestenim pored aerodroma Slatina. U dzipu su sa Vitalijem bila trojica ruskih vojnika sa kalasnjikovima. U nasem kombi vozilu sam, kao lice od izuzetnog znacaja za predstojeci obred, bio smesten odmah do vozaca, Dragana iz Zvecana, dok su se na zadnjim sedistima mlada, i njena "kuma" Zoran iz Gnjilana, administrator na KIM Radiju, i prijateljica Violeta iz Kraljeva, zaposlena kao prevodilac u jednoj od brojnih NVO organizacija na Kosovu. Mladozenja se sa Vitalijem smestio u prtljaznik kombija, dok je dzip, sa trojicom Rusa, krenuo za nama.

Kip slobode

Nakon nekoliko minuta voznje putem koji preseca zemlju koja je do pre godinu dana bila u vlasnistvu Srba i koja se neprestano rasprodaje, uspeli smo se na Veternik, brdo iznad Pristine. U Pristini je pre bombardovanja zivelo izmedju 40 i 50 hiljada Srba. Danas manje od tri stotine Srba i to uz neprestanu vojnu i policijsku zastitu. Srpski jezik tek ponegde prezivljava pod "firmom" bosanskog, bosnjackog, hrvatskog a katkad, zlu ne trebalo, i crnogorskog. Tako je i sa tablicama koje se mogu videti na ulicama: sve su "dozvoljene", osim onih iz centralne Srbije (iskljucujuci one iz Sandzaka, naravno).

Na ulasku u Pristinu nalazi se kamenorezacka radnja "Klinton" a pored, na krovu novopodignutog motela, gipsana kopija Kipa slobode velicine nekih tri metra na kojoj baklja u uzdignutoj ruci nocu blesti osvetljena sijalicom. Na bilbordima nam dobrodoslicu pruza nasmejani, iz maskirne uniforme u Armanijevo odelo ubaceni Hasim Taci.

U kolima, tajac. Samo mladozenja ima primedbe na mladim izbor svadbenih potreptina. Cime je nezadovoljan - znaju svi. Ovde su se i upoznali na studentskom protestu 1996. godine pesnik Zivojin i studentkinja medicine Sonja Jeftic. Danas, sest godina kasnije, u svom gradu, s vojnickom pratnjom u prastarom ruskom VAZ-u idu na vencanje. "Kuma" Zoran primecuje kako su ovim vozilom usli u Berlin 1945. i kako su istim iz Berlina i izašli 1989. godine. Vitalij pita sta smo rekli. Nicevo!

Prvo smo krenuli do Univerzitetskog naselja, gde su se druzini prikljucili pesnikinja Darinka Jevric i profesorka Mitra Reljic. Retke preostale Srkinje u gradu. Njihove muke, pretnje, izbacivanja iz stanova i strah u kojem zive, tesko je opisivati. Kod Srba preostalih u Pristini video sam isto kao kod ove dve zene: pogled u kojem je skupljeno toliko tuge da ih to cini istovremeno i najplemenitijim i najkrhkim bicima.

No svadba je, treba se veseliti. Dara i Mitra su iz svojih stanova iznele skrivene i brizljivo umotane zastave, jednu jugoslovensku i jednu srpsku. Odmah su u kolima proglašene za barjaktare.

Na ulicama je malo sveta. Nedeljno jutro je hladnjikavo. Pored nas promicu dobro poznata mesta. Studentski domovi, Univerzitetska biblioteka, nedovrsena Crkva Svetog Spasa u centru grada, koju su već dva puta neuspesno minirali, a od skoro su je, zbog "poboljsane bezbednosti", ostavili bez obezbedjenja. Oko nje se sada nalazi nagomilano djubre i kontejneri, a krst na vrhu sija na jutarnjem suncu.

Pristinska zvona

Nastavljamo prema starom delu grada i crkvi Svetog Nikole gde, sve vreme, u potpunoj izolaciji, zasticen od strane britanskih vojnika smestenih u strazari na ulazu u crkvu, zivi jedini preostali svestenik u Pristini, Miroslav Popadic. Smiren i odviknut od guzve, s decanskim kaludjerom Nektarijem Vorgucicem, priprema vencanje. Ovo je prvo vencanje u Pristini posle dolaska Kfora. Pre toga je u ovoj crkvi bilo jedno krštenje a dva Amerikanca su u proteklom periodu primila pravoslavlje.

U crkvi su i, za ovu priliku osposobljeni i odeveni pomocnik-ctec, nas kolega, novinar Sinisa i kao svadbeni fotograf Goran iz Kragujevca, tehnicki urednik u nasim novinama, koji su nesto ranije dosli sa ocem Nektarijem da pomognu. Liturgijsko vencanje u pevnici prate cuvar crkve Ilija Trajkovic i Bugarka Valentina, radnik iz UN administracije. Liturgiji su prisustvovali i Vitalij i ruski vojnik, koji su zamolili oca Miroslava da u crkvi budu sa oruzjem, sto im je on, iz razumljivih razloga, i dozvolio. Dva Rusa su ostala napolju. Negde, pri kraju obreda Ilija Trajkovic izadje a nedugo zatim se zacuse i zvona. To je bio i najradosniji i najtezi trenutak tog lepog jutra.

Posle obreda izadjosmo ispred crkve. Zoran i Dragan su zapevali "Udade se jagodo" i druge stare kosovske pesme. Poneki radoznali i zbunjeni Albanac bi zastao i "bacio" pogled preko crkvene ograde. Pojavila se i starica Natalija Tisma koja je istog trena zaplakala. Pocela je da nas ljubi i grli i govori nam o svojim sinovima i kcerima koji su se iz Pristine rasuli kojekude po Srbiji.

Odlazimo. Oprastamo se od oca Miroslava i ostalih sa mucnim osecajem kao da ih izdajemo, Ilija Trajkovic zvoni.

Na povratku, usavsi na teritoriju enklave, razvijamo barjak. Neko je okrenuo naopako srpsku zastavu, pa izgleda kao ruska. U kafani ceka harmonika i mozemo slobodno da zapevamo. Prijatelji cekaju. Vitalij dize zdravicu i kaze da je srećan sto je kao Rus mogao barem nesto da pomogne. Zao mu je sto kao narod nisu mogli vise. Kaze, ni kod njih nije puno bolje. Ali svadba je, Bogu hvala, red je da se veselimo.

PREDRAG RADONJIC - NIN

DEUTSCHES VERBUNDUNGSBURO KOSOVO

GERMAN LIAISON MISSION KOSOVO

SAOPSTENJE ZA SREDSTVA JAVNOG INFORMISANJA

NEMACKA ZELI DA PODRZI VODOSNABDEVANJE REGIONA MITROVICE SA DODATNIH 5

MILIONA EURA

Pristina, 09.12.2002.

Posle duze pripreme, prosle nedelje sef UNMIK-a Mihhael Stajner je prosirio UNMIK-ovu lokalnu administraciju i na severni deo grada, i prebacio prve vodece saradnike Kosovske poverenicke agencije (KPA) u severni deo Mitrovice. Sa ojacavanjem pravnih struktura u Mitrovici i premestanjem KPA, Stajner zeli da gradu koji je najvise bio izlozen politickim tenzijama tokom zadnjih deset godina podari bolju sansu za buducnost. Stajner se nada da ce sada medjunarodni donatori moci uraditi vise za region Mitrovice.

Nemacko Ministarstvo za razvoj i ekonomsku saradnju zeli da sto pre reaguje na ovu novonastalu situaciju. "Mi sada planiramo dodatna ulaganja na polju poboljsanja vodosnabdevanja i regionu Mitrovice. Da bi nasa pomoc zaista bila uspesna, nasi partneri, Albanci, Srbi i UNMIK treba da saradjuju na sto bolji nacin", rekao je Dominik Ciler, koji je u Ministarstvu odgovoran u za saradnu sa Kosovom. Plan ulaganja koji se priprema od strane Nemacke Banke za Razvoj, KfNj, treba da se prvo proveri od strane Ministarstva.

Johanes Fajst, upravnik kancelarije KfNj-a na Kosovu je ovom prilikom izjavio: "Kada je voda u pitanju, obe strane Mitrovice zavise jedna od druge. Voda dolazi sa severa, preradjuje se na jugu i na kraju se distribuiraju obema stranama grada, te se takodje pumpama salje do Srbice i Vucitrna. Mi smo vec jednom investirali u Mitrovici, te smo tada ostvarili dobru saradnju sa dva preduzeca za vodosnabdevanje smestenim na severu i jugu grada.

Voda je najvazniji izvor zivota, a u Mitrovici ne cirkulise u dovoljnoj kolicini. Vodosnabdevanje je znacajan preduslov za radionice i radna mesta."

KfNj i Evropska Agencija za Rekonstrukciju (EAR) su do sada imali zajednicke investicije u visini od oko 6 milione eura na polju vodosnabdevanja Mitrovice, Leposavica, Srbice i Vucitrna, pri cemu je rehabilitovana ostecena mreza za vodosnabdevanje, postrojenje za preradu vode u Sipolu i dve pumpne stanice. Ali ipak situacija na polju vodosnabdevanja regiona Mitrovice je losija u odnosu na druge delove Kosova.

Za gospodina Petera Rondorfa, sefa Nemacke kancelarije u Pristini, takodje i politicki signal igra znacajnu ulogu: "Nemacka podrzava UNMIK u zapocetom procesu integrisanja severnog dela u jedinstvenu kosovsku administraciju. Ovim zelimo pokazati da svi stanovnici, severno i juzno od Ibra, imaju koristi od UNMIK-ove i strategije gospodina Stajnera."

Uporedo sa obnovom manastira Svetog Georgija u Starom Rasu grupa mladih monaha obnavlja i duhovni zivot NOVI ZIVOT DJURDJEVIH STUPOVA

Hladan decembarski vetar strujao je crkvom, mesajuci ostricu daha sa zvukom celofana kojim su bili prekriveni prozori i nacinjena neka zastita koja bi trebalo da predstavlja vrata. Jeromonah Gerasim smirenim glasom citao je Bibliju i vrsio obred. Emilija se krstavala u Djurdjevim Stupovima. Emilija je studentkinja iz Beograda. Dosla je ovde sa kumom, njenom sestrom i drugaricom, da bude blize veri. - Zelim da verujem u Boga, da verujem u ljubav, da imam nadu. I zelim da to spoznam od onih koji su na tom putu postigli vise, da bih i ja postigla vise. Prvi put sam ovde bila letos, primili su nas srdacno, bez mnogo formalnosti i ceremonija, kao sestru po krvi i duhu. Zato sam zelela da se moje krstenje obavi bas ovde - kaze Emilija.

Kroz okno se belasa obnovljeni konak, koji nestvarno deluje naspram starog zdanja crkve. Jer, ovde ono malo sto je prezivelo vekove, rosavo i izranjavano, jedino kao da prkosi postojanjem. Na licu mu oziljci rusenja, kamen sagoreo od vatre. Po ostacima fresaka ljubavne poruke, urezana imena, trag sile. Bez straha i ponosa.

Obredu prisustvuju i tri beogradska studenta. Dosli su ovde da se ispovede.

- Prvi put sam se preko studentskog poklonickog putovanja sreo sa Stupovima kada ovde nije bilo gotovo nicega, saznao njihovu istoriju i shvatio njihov znacaj, vezao se za njih. Ali, jedna od najvaznijih stvari bila je nacin na koji sam primljen, kao u svom drugom domu. Gerasim me je kao mladji covek privukao, i ja zato predjem nekoliko sati voznje da bih se njemu ispovedio - kaze Milan, student matematike. Jeromonah Gerasim, rodnom iz Beograda, za kojeg svetovno ime i "bivsi zivot" vise ne postoje, bio je u tinejdzerskom dobu momak koji se nicim nije razlikovao od svojih vrsnjaka. Naprotiv, svirao je bubnjeve, imao svoju rok grupu, svirao po klubovima. Posle se posvetio sportu, igrao u "Vozdovcu", bio centar u "Obilicu". I onda, kada bi svako drugi uzivao u blagodetima ovozemaljskog zadovoljstva i onoga sto obecavajuca karijera pruza, Gerasim je poceo da razmislja o smislu i sustini zivota, dokucio neke njemu svojstvene misli, osetio, kaze, poziv Boga i otisao kao iskusenik u Crnu Reku. Posle se zamonasio u Decanima, a odatle, kao monah, stigao u Sopocane. U Djurdjeve Stupove dosao je pre dve godine, da udahne zivot monaski u ono sto covek ponovo sazda.

- Otac Petar, Vasilije i ja presli smo iz Sopocana da bismo oziveli Stupove. Da udahnemo u svete kamene zidine i duhovni zivot. Tako su, eto, sada sa nama jos dva monaha, bivsi iskusenici, Georgije iz Gornjeg Milanovca i Simeon iz Beograda, koji su se ovde, posle citava tri veka, prvi zamonasili i sada su sastavni deo bratstva - kaze Gerasim. Georgije je, prica, ziveo brzo i burno, završavao fakultet i mastao o sasvim drugacijem zivotu, ali je, ipak, sve to vreme, negde u sebi, nosio potrebu da kroz knjige i muziku trazi duhovnost. Kada je nije mogao naci dovoljno u knjigama, jednostavno je otisao kao iskusenik u Crnu Reku. Tamo mu se pridruzio i Simeon, takodje apsolutent. Pravu mudrost i znanje, priznaju obojica, pronasli su u manastiru. I istinu koja ih je ispunila.

- Ovde su, pre obnove, u rusevine dolazili samo narkomani da se drogiraju i svaleri da vode ljubav. Sada njih nema, a sve ovo poprimali onaj velicanstveni, sveti izgled, i u prostoru i medju ljudima - kaze Samir. Potom, jeromonah Gerasim prica okupljenima istoriju manastira Svetog Georgija u Rasu, poznatijeg kao Djurdjevi Stupovi, jednog od najstarijih manastira srednjovekovne Srbije i najznacajnijih kulturnih mesta srpskih zemalja. Istoriju Bozje odaje koja je, od kada je sagradjena 1171. godine, stalno bila izlozena razaranjima, tako i toliko da su, do nedavno, osim crkve i kapele jedva bili

vidljivi njeni ostaci na površini zemlje. Tukli su je austrijsko-turski ratovi 1689. godine, bila je vojno uporište turske vojske u DZLDz veku, a i u Prvom i Drugom svetskom ratu okupatorskim vojskama služila kao utvrđenje, a njeno kamenje noseno za druga uporišta. Tek 1960. godine započeli su sistematski radovi na zaštiti i obnovi od strane Narodnog muzeja u Beogradu i zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kraljevu, koji su kulminirali početkom radova na izgradnji konaka pre dve godine. Bio je to početak novog razdoblja u tuznoj i teskoj istoriji Stupova.

- Obnovljen je monaski konak, istorijska trpeza kralja Dragutina, monaska trpezarija, kuhinja, zimska kapela i gostoprimnica, a na proleće, ako Bog da, u planu je i obnova crkve. Ali, ono što je podjednako vazno, ako ne i važnije, jeste da je obnovljen i manastirski život posle nešto više od tri stotine godina - kaže Gerasim.

Danijel Server, predstavnik vasingtonskog Instituta za mir

VREME ZA KONACNI STATUS KOSOVA

Pristina - Predstavnik vasingtonskog Instituta za mir Danijel Server ocenio je da je doslo vreme da se ozbiljno razmisli o konacnom statusu Kosova, ali da u ovom trenutku ni Albanci ni Srbi nisu spremni da počnu pregovore o tom pitanju. U intervjuu za subotnje izdanje pristinske Kohe ditore, Server, koji je direktor odeljenja za Balkansku inicijativu u okviru Instituta, govorio je o skupu o Kosovu koji je pre četiri dana održan u Vasingtonu, a na kome su učestvovali brojni poznavaoći situacije na Kosovu, političari i analitičari iz Evrope i SAD. Server je rekao da Savet bezbednosti UN mora da usvoji novu rezoluciju o Kosovu, ali da je za to neophodno prethodno obezbediti blisku saradnju između UN, Evrope, SAD i Rusije.

Oni koji žele nezavisnost, što je prema Serveru cilj većinskog albanskog stanovništva na Kosovu, "moraju duboko da razmisle šta je potrebno za usvajanje nove rezolucije Saveta bezbednosti UN koja bi im garantovala nezavisnost", dodajući da je jedan od uslova i bolji odnos prema Srbima na Kosovu. Server je takođe rekao da je za sve učesnike konferencije u Vasingtonu bilo jasno da je povratak vladavine Beograda na Kosovu nemoguć ili nepoželjan, ali jedini izlaz ostaje da se ispune preduslovi koje je postavila administracija UNMIK-a. Konferencija u Vasingtonu, kojoj nije prisustvovao nijedan predstavnik sa Kosova, bila je nezvanican skup na kome nisu usvojeni nikakvi zaključci. Prema recima Servera, učesnici konferencije ocenili su da na Balkanu nedostaje jedan ozbiljan pristup budućem konacnom statusu Kosova i odnosima između suseda, i da se u ovom trenutku ne vidi spremnost ni Albanaca ni Srba da udju u pregovore za rešenje konacnog statusa Kosova. **(Beta)**

Americki izveštaj o simuliranim pregovorima kosmetskih Srba i Albanaca

BEZ POSREDNIKA NEMA DIJALOGA

Vasington, 9. decembra **(Tanjug)**

Na "simuliranim pregovorima" predstavnika međunarodne zajednice, Srba i Albanaca sa Kosova i Metohije zaključeno je da Srbi i Albanci nisu mogli samostalno da reše probleme sa kojima su se suočili, pa su se na kraju uvek obracali za pomoć Sjedinjenim Američkim Državama ili međunarodnoj zajednici, izjavio je američki analitičar Džejms Huper. Rezultati tri sesije simuliranih pregovora na razne teme sustina su specijalnog izveštaja "Simuliranje pregovora o Kosovu - poruke za diskusiju o konacnom statusu" zasnovanog na susretima koje je pre izvesnog vremena organizovao američki Institut za mir.

Prema Huperu, direktoru Organizacije za međunarodno pravo i politika pri Institutu, jednom od koautora teksta Izveštaja, prvo i najvažnije pitanje bilo je pitanje konacnog statusa pokrajine - "da li je Kosovo deo Srbije, deo Jugoslavije, nezavisno ili će imati neki treći alternativni status".

Drugo po važnosti bilo je pitanje "da li bi Kosovo bilo jedinstvena celina ili bi severni deo Kosova i Kosovska Mitrovica pripali Srbiji, ako bi Kosovo bilo nezavisno", rekao je Huper za vasingtonsku radio stanicu "Glas Amerike".

Kao treće bitno pitanje Huper je izdvojio bezbednost svih građana Kosmeta, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i buduću ulogu Kfora.

Prema Huperu, sve tri strane koje su učestvovala u "simuliranim pregovorima" smatrale su da bi, iz bezbednosnih razloga, Kfor trebalo da ostane u pokrajini, jer je to od presudne važnosti.

Prava srpskih izbeglica i pripadnika nacionalnih manjina da se vrate na Kosmet, bilo je četvrto sustinsko pitanje, a potom su usledili pregovori o resavanju pitanja privrede, privatne svojine i rudnika "Trepca", čija je ekonomska važnost u velikoj meri, kako mnogi smatraju, preuveličana, primetio je Huper.

Velika pažnja, naveo je dalje Huper, u Izveštaju je posvećena "zaštiti spomenika i verskih objekata" kao i budućnosti misije Ujedinjenih nacija na Kosmetu i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju.

Govoreći o tehničkoj strani problema, Huper je rekao da bi pre nego što pregovori uopšte počnu, bilo potrebno postići saglasnost o čemu će se diskutovati.

Srbi i kosovski Albanci imaju oprečna gledišta o tome kako bi radni program takvih pregovora trebalo da izgleda, pa se, recimo, postavlja pitanje da li bi konacni status Kosmeta trebalo uopšte da bude na dnevnom redu pregovora.

Drugo pitanje je, prema Huperu, pod čijim pokroviteljstvom bi se vodili pregovori - UN, Kontakt grupe, Kontakt grupe plus UN i drugih, ili u nekom novim aranžmanu.

Potom je usledilo pitanje, šta bi poslužilo kao osnova pregovora - da li bi to bio sporazum iz Rambujea ili Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1244?

Izražena je zabrinutost da bi, ako se koristi Rezolucija UN 1244 to značilo odricanje od nekih sustinskih važnih poenti, istakao je Huper i ukazao da je vazno i pitanje lokacije pregovora.

Upitan kakva bi mogla da bude uloga SAD na takvim pregovorima, Huper je rekao da su tokom "simuliranih pregovora" predstavnici iz te zemlje učinili sve da ostanu neutralni bez ikakve podrške jednoj ili drugoj strani.

Zeleli smo da dve strane, srpska i albanska, pridju pregovorima na mastovit, kreativan nacin, bez naseg politickog uplitanja, zakljucio je Huper.

Razgovor sa savetnikom Mihaela Stajnera za povratak raseljenih

USLOV ZA KONACAN STATUS

Stanje na Kosmetu, u odnosu na proslu godinu, promenilo se nabolje. To se, pre svega, odnosi na pristup procesu povratka i njegovoj prakticnoj realizaciji. Na nedavno odrzanoj donatorskoj konferenciji u Briselu, primera radi, medjunarodna zajednica je jasno iznela stav da odredjivanja konacnog statusa Kosova nema pre ostvarenja povratka raseljenih i izbeglih, stvaranja odgovarajucih bezbednosnih uslova i obezbedjenja slobode kretanja. Opste stanje nije zadovoljavajuce, ali se polako stvaraju uslovi za odrzivi proces povratka. U narednoj godini trebalo bi da se realizuje vise konkretnih projekata povratka i da se nacini znacajan pomak u odnosu na dosadasnje stanje. Ovo je za "Politiku" rekao Nenad Radosavljevic, savetnik za povratak raseljenih specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN na Kosovu, Mihaela Stajnera.

Kad je proslu godine postao savetnik za povratak, kako kaze Radosavljevic, zatekao je nekoliko projekata za povratak koji su bili u fazi pripreme ili realizacije, kao sto je to slucaj u Osojanu. U svemu tome bilo je vise ucesnika, a "pravila igre" i odnosi medju ucesnicima nisu bili jasno definisani.

Kriterijumi za projekte

- Ja sam praktican covек, inzenjer. Prvo sam se potrudio da sagledam i predlozim kriterijume za izradu projekta povratka. Tih osnovnih kriterijuma ima sedam. Prvi je utvrdjivanje broja, kao i starosne i obrazovne strukture ljudi koji se vracaju na odredjenu lokaciju. Zatim sledi pregled katastra i uvid u imovinu povratnika. Onda je na redu infrastruktura - saobracajnice, elektricna i vodovodna mreza i ostalo. Cetvrta stavka je izgradnja novih ili obnova ostecenih kuca. Peto, mora se znati od cega ce povratnici da zive, odnosno cime ce se baviti. Sesto je resavanje problema u prvoj fazi povratka u obrazovanju i zdravstvu i obezbedjenje humanitarne pomoci. Tek na kraju se sabere koliko sve to kosta i predloze nacini finansiranja za realizaciju projekta. Bilo koji od ovih kriterijuma ne sme da se preskoci, ako se zeli da projekat bude uspesan - kaze Nenad Radosavljevic.

Na pitanje koja je sledeca faza, nas sagovornik odgovara:

- Nucno je da se zna organizaciona sema, odnosno ko o cemu odlucuje, a sta ko operativno sprovodi: U procesu povratka ucestvuju UNMIK i njegova kancelarija za povratak ORC, UNHCR, kao i Koordinacioni centar za Kosmet, Visoka radna grupa, a onda Glavna radna grupa za Kosovo, pa regionalne radne grupe i na kraju opstinske. Tu su i medjunarodne nevladine organizacije i udruzenja povratnika kao inicijatori za pojedine projekte povratka. Sad se, smatra nas sagovornik, moze reci da se tacno zna ko sta radi i za sta je ko odgovoran. To daje mogucnost da se direktna i prikrivena opstrukcija sprece.

Ima para za sest hiljada povratnika

U odnosu na proslu godinu, dogodile su se brojne promene. Recimo, kad je pocela realizacija projekta povratka u Osojane, prvog takve vrste, Albanci su organizovali proteste u kojima je bilo i do deset hiljada ucesnika. Sprecavalo se i dovozenje materijala na gradiliste. A kad je pocela realizacija povratka u Bicu protesti su bili manjeg obima. Albanski zivalj je polako poceo da shvata da je proces povratka raseljenih Srba i nealbanaca neminovnost. No, kako kaze nas sagovornik, UNMIK, ali i lokalne vlasti i politicari, treba jos dosta toga da ucini da bi se stanje normalizovalo.

U Osojanu je, na primer, u prvoj fazi bilo tesko. Bilo je i nekih gresaka. Sada je u realizaciji druga faza. Gradnju 64 kuce finansira Koordinacioni centar za Kosmet. U Bici i Grapcu su kuće iz prve faze izgradjene. Ljudi se u njih useljavaju. Takodje je bilo planirano da se Drenovic "radi" ove godine. No, on je najblizi susednim albanskim selima. Bezbednosna situacija nije bila dobra. Naredne godine, kako kaze Nenad Radosavljevic, realizovace se ovaj projekat.

Kada je rec o narednim planovima, zna se da ce se raditi druga faza povratka u Bicu i Grabac. Obnavljace se ostecene kuće. Zna se da se rade projekti za povratak u deo Djurakovca, kao i u deo naselja u Djakovici. Zatim su tu sela i delovi naselja oko Kline, pa oko Peci, Siga i Brestovik. Ozbiljno se rade projekti za povratak u Zupsku dolinu izmedju Prizrena i Strpca, tvrdi nas sagovornik.

Pomenuti projekti ce se realizovati, ali jos nije odredjen redosled niti njihovi prioriteti. To ce se uciniti na sastanku zakazanom za 10. januar sledece godine. Regionalne radne grupe ce izneti "set" projekat kancelariji UNMIK-a ORC i Glavnoj grupi za povratak. Tada ce se doneti odluke o realizaciji konkretnih projekata, kaze Radosavljevic.

Na donatorskoj konferenciji u Briselu najavljene su donacije u iznosu od 37 miliona evra. Taj novac je dragocen, ali je isto tako vazan i stav predstavnika medjunarodne zajednice o tome da je povratak raseljenih uslov za normalizaciju stanja, a kasnije i za odredjivanje konacnog statusa Kosmeta. Inace, sa navedenih 37 miliona evra moze se finansirati povratak pet do sest hiljada ljudi. Donatori su najavili mogucnost da se pomoc i poveca.

Na opasku da je optimista, nas sagovornik je odgovorio:

- Da. S razlogom. Imamo politicke stavove o povratku. Obezbedjena su znacajna finansijska sredstva. Postavljene su ozbiljne osnove za realizaciju projekata i stecena dragocena iskustva. Polako se menja stav lokalnog albanskog zivlja prema povratku Srba. Potreban je jos samo trud da se planirano realizuje. Teskoca ce i dalje biti, ali one nisu nesavladive - kaze Nenad Radosavljevic.

Stana Ristic

Sef UNMIK-a o konacnom statusu Kosova

RAZGOVOR BEZ VETA

Vashington, 10. decembra (Tanjug)

Jos nije vreme za resavanje konacnog statusa Kosova, ali kada ono doje, neizbežno je da Pristina i Beograd direktno razgovaraju, bez ikakvog polaganja veta, izjavio je sef Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu Mihael Stajner.

U intervjuu Glasu Amerike, datom u Vasingtonu, gde obavlja redovne konsultacije sa Stejt departmentom, Stajner je naglasio da ce na kraju Savet bezbednosti UN imati poslednju rec.

"Svi vole da teoretisu o resenjima koja bi se dopala jednoj ili drugoj strani, ali ono sto je mnogo vaznije i teze jeste da se ostvari promena stvarnosti na terenu i teren pripremi za jedno drustvo koje je sposobno da sprovede u delo sustinsku samoupravu zamisljenu Rezolucijom 1244", rekao je Stajner.

"Moja preporuka relevantnim prestonicama i trustovima mozgova glasi - pomozite nam da ostvarimo takvu stvarnost, pa tek onda, tako spremni, mozemo da razgovaramo o teskom pitanju konacnog statusa", porucio je sef UNMIK-a.

Stajner je rekao da "ne moze da porekne" da ima problema sa bezbednoscu srpske manjine na Kosovu, ali i ukazao na pozitivan podatak da se "srpska manjina vise ne smanjuje", vec je "ove godine prvi put pocela da raste, sto znaci da se vise ljudi vracaju nego sto odlazi".

Za postojece incidente on je okrivio "ljudeski sumnjivog karaktera, koji ne zeleva da se dokaze da razne nacionalnosti mogu da saraduju".

Ukazujuci da situacija nije svugde ista, Stajner je precizirao da je u nekim oblastima Srbima neophodna zastita Kfora, i da "jos ima dzepova u kojima ne vlada stanje dostojno coveka i primereno Evropi 2002. godine".

"Ali, ima mesta gde se ostvaruje veliki napredak, gde je vecinsko stanovnistvo shvatilo da je u njihovom interesu da se dokaze da je Kosovo drustvo u kojem ima mesta za manjine", rekao je on.

"Siguran sam da ce na kraju vecinsko i manjinsko stanovnistvo ziveti u miru", zakljucio je Stajner, ocenjujuci da je "zajednistvo prednost", i da stvara "bogatije drustvo, za razliku od monoetnickih drustava, koja su tako dosadna".

On je, medjutim, izbegao da direktno odgovori na pitanje da li ciste savesti moze da poruci odbeglim i raseljenim kosovskim Srbima da se vrate kuci, ukazavsi da su za povratak potrebne "kuce koje imaju krov, struja, voda, skole i, nadasve, zastita prava".

COVIC: DALEKO SMO OD MULTIETNICKOG DRUSTVA

Predsednik Demokratske alternative Nebojsa Covic juce je na Dan ljudskih prava, podsetio da na jednom prostoru nase zemlje, na Kosovu i Metohiji imamo svakodnevene primere kršenja ljudskih prava.

Covic je na konferenciji za novinare rekao da je prosto neverovatno da u 21. veku ima ljudi kojima je onemoguceno da se vrate svojim kucama, da nema odgovarajuce bezbednosti i slobode kretanja, nema resenih problema za pocinjene zlocine i resenja za veliki broj nestalih i kidnapovanih.

On je istakao da smo daleko od standarda vezanih za cilj koji se zeli postici - multietnicko drustvo na prostoru Kosova i Metohije.

"Uveren sam da nasa drzava, i pored untrasnjih problema koji su prilicno veliki, moze da smogne snage da zajedno sa medjunarodnom zajednicom na prostoru Kosova i Metohije dostigne odgovarajuce standarde", naglasio je Covic.

On je, takodje, rekao da je nedopustiv pokusaj da se Kosovski zastitni korpus transformise u takozvane Kosovske odbrambene snage, dodavsi da UNMIK "taj projekat mora da spreca u startu".

(Tanjug)

Clanovi koalicije "POVRATAK" o vracanju u kosovsko-metohijski parlament

NEOPHODNI MEHANIZMI ZASTITE

Kosovska Mitrovica, 5. decembra

Clanovi koalicije "Povratak" vratice se u skupstinske klupe. Kako se culo na danasnjoj konferenciji za novinare posle sastanka predstavnika koalicije "Povratak", nacelnika pokrajinskih okruga i predstavnika Saveza udruzenja raseljenih lica sa Kosova i Metohije, Srbi su usli u politicki proces i bili su opredeljeni da na demokratski nacin ucestvuju u institucijama vlasti na Kosovu i Metohiji.

- Prihvatili smo da budemo deo politickog procesa i u ovim izuzetno teskim uslovima za Srbe na Kosovu, pa smo zato sa iskrenim namerama pristupili kako bismo doprineli uspesnom radu novoformiranih kosmetskih institucija - rekla je Rada Trajkovic, sef koalicije "Povratak". - Zeleli smo instituciju preko koje bismo postigli proces pomirenja, istovremeno ucestvovali u izgradnji institucije koja ce biti u funkciji zastite ljudskih prava. Medjutim, kosmetska skupstina je u sluzbi diskriminacije. Srpski predstavnici nude dijalog, ali albanski poslanici to ne zeleva da prihvate. Trazimo mehanizme zastite, jer su srpski predstavnici diskriminisani i majorizovani, a predsednik parlamenta Nedzat Daci nije cak ni pokusao da se izvini srpskim parlamentarcima.

Odmah nakon istupanja srpskih poslanika iz kosmetskog parlamenta dogodila su se cak 22 incidenta, i dalje postoji 230.000 raseljenih, 138 porusenih i zapaljenih crkava i manastira, 1.300 kidnapovanih i nestalih o cijoj se sudbini jos nista ne zna i isto toliko ubijenih Srba.

- Vulgarizovali smo naziv koalicije, jer, za sve vreme naseg rada u parlamentu nismo uspeli nikoga da vratimo. Nasi rezultati su nikakvi - rekla je danas Rada Trajkovic na konferenciji za novinare u Medija centru u Bosnjackoj mahali u severnom delu Kosovske Mitrovice.

Danas se culo da ce posle razgovora sa Mihaelom Stajnerom predstavnici srpskog koalicionog saveza uputiti pismo generalnom sekretaru UN Kofiju Ananu, kao i Savetu bezbednosti od kojih ce se takodje traziti mehanizmi zastite kosmetskih parlamentaraca.

Prisutnim novinarima obratio se i Oliver Ivanovic, clan Predsednistva Skupstine Kosova i Metohije.

- Mi nismo obican parlament, vec pod medjunarodnim protektoratom zato sto nemamo izgradjen nivo svesti. Zato je potrebno jako mesanje medjunarodne zajednice, rekao je Ivanovic.

Na danasnjoj konferenciji za novinare culo se i to da je trogodišnja misija UN neuspesna, ali da sve to moze da se resi u

narednom periodu samim tim sto medjunarodna zajednica ima ovlascenja koja su regulisana dokumentom - Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti i ustavnim okvirima.

B. Radomirovic

Bajram Redzepe o statusu Kosova i Metohije

RAZGOVOR S BEOGRADOM IPAK JE NEOPHODAN

Pristina, 6. decembra (**Tanjug**)

"Za politicki dijalog sa Beogradom je prerano, ali je razgovor neophodan, pre svega zbog pitanja koja su u zajednickom interesu", izjavio je danas premijer Kosova i Metohije Bajram Redzepe.

"Ekonomska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala, razvoj regiona i razmena informacija o kidnapovanima i nestalima, neka su od pitanja o kojima treba razgovarati", kazao je Redzepe u intervjuu Tanjugu, dodavsi da je za politicki dijalog rano i da celnici prelaznih kosmetskih institucija nemaju mandat naroda da zapocnu razgovore sa srpskim vlastima.

Prema Redzepejevim recima, najbolje resenje, kako za Kosovo tako i za region, bilo bi da se u naredne dve godine definise konacni status pokrajine.

"Ukoliko do tog vremena ne definisemo status, radikalne grupe dobice kredibilitet u narodu i povecace se opasnost od novih konflikata. Mislim da to nije u interesu medjunarodne zajednice, ali ni zemalja u regionu", ozenio je Redzepe.

"Ako narod Kosova nema perspektivu i socijalna kriza se produbi, lako je manipulisati narodom", kazao je Redzepe postavivsi i pitanje - "da li region zeli da se vratimo u proslost, koju su obelezili sukobi, ili imamo viziju mira i buducnosti".

Redzepe je kazao da se slaze sa ocenom da pre resenja konacnog statusa Kosova treba izgraditi demokratsko i multietnicko drustvo, ali da se ne moze ocekivati da ti standardi budu kao u Evropskoj uniji.

"Vec je zapocela realizacija pojedinih standarda, a tu pre svega mislim na funkcionalnost institucija. Za sada najveći problem predstavlja ekonomski razvoj Kosova", ozenio je Redzepe, navodeci da je realnost da zeljene standarde Kosovo sa sopstvenim privrednim potencijalom ne moze da postigne.

On je istakao da je pesimista i "u vezi sa pitanjem brzog povratka raseljenih Srba", sto je jedan od osam standarda koje je zacrtala medjunarodna zajednica, ali je rekao da mu nije jasno sta medjunarodna zajednica zahteva od Kosovskog zastitnog korpusa.

"Mi jesmo za profesionalizaciju i multietnicnost KZK. Iako je konkurs za prijem Srba u korpus odavno raspisan, za sada je samo troje njih prihvatilo rad, i to u Gnjilanu", kazao je Redzepe.

Prema njegovoj oceni, neresen status Kosova koci mnoge procese.

"Ako, na primer, govorimo o ekonomskom razvoju, ne mozemo da dobijemo kredite. Mislim da Kosovo i Srbija vrse opstrukciju, jedni na racun drugih, u svim medjunarodnim institucijama. Treba da se definise status, a zatim cemo mnogo lakse saradjivati", smatra Redzepe.

Za mestane dva sela kod Podujeva, na Kosovu i Metohiji

OPSTINA I KFOR GRADE PUT

Medvedja, 5. decembra

Masine Preduzeca za puteve "Vranje" prebacene su iz Medvedje preko administrativne linije sa Kosmetom, na podrucju opstine Podujevo, gde ce odmah poceti radovi na izgradnji pet kilometara dugog puta od Presla do Prpora.

Mestani ovih podujevackih sela su, iz bezbednosnih razloga, vec tri godine "okrenuti" iskljucivo ka Medvedji, pa ce im ova saobracajnica, kako isticu, biti od velike koristi.

Put ce, prema dogovoru, zajedno graditi Opstina Medvedja, koja ce finansirati zemljane radove, i cesko-slovacki bataljon Kfora, koji je zaduzen za nasipanje deonice cljunkom.

G. B.

U Cernici, selu sa mesovitim zivljem

DECA BEZBEDNO IDU U SKOLU

Juzno od Gnjilana, pored puta koji vodi za Urosevac, skrajnuto u vocnjake i njive, pruzilo se selo Cernica. U njemu danas ima oko 60 srpskih kuca i tri stotine srpskih zitelja. Bilo je tu do 1999. godine, dvostruko vise srpskih kuca a toliko i vise Srba. Albanskih kuca bilo je oko tri stotine i u njima je zivelo oko dve hiljade ljudi. Kako nekad, tako i sada.

Niko ih ne provocira

Prostire se, uzduz, oko kilometar i po. Srbi zive u dve mahale, na dva kraja sela, u zapadnoj "gornjoj" i istocnoj "donjoj". Da bi stigli jedni do drugih, moraju da prodju kroz deo naselja nastanjen albanskim zivljem... Nekada se selom slobodno kretalo. Od 1999. godine, svoju glavu cuvaju i kad su u sopstvenim kucama.

I njive u ataru su izmesane, srpske pored albanskih. Na poljske radove se ide oprezno. Pre petnaestak dana, u jednoj srpskoj njivi pronadjena je postavljena mina. Na sreću, beraci kukuruza su ugledali polozenu zicu, koja je trebalo da aktivira eksploziv... Rat je prestao pre tri godine, a pravog mira jos nema.

Obnova vere i nade

Na srpskom groblju u Cernici podignuto je pet spomenika posle 12. juna 1999. godine. Na svakom od njih postoji isti tekst "poginuo (ili poginula) od siptarskih terorista". Najstariji medju njima bio je Vojin Vasic koji je u vreme pogibije, 2000. godine, napunio 58 godina, a najmladji Milos Petrovic, samo pet i po godina! Tu je i spomenik jednoj zeni, Blagici Vasic... Neka ostane zabelezeno da su teroristi ranili 24 Cernicana. U svojoj osionosti i nameri da Srbima uteraju strah u

kosti i da ih iz Cernice oteraju, nisu birali sredstva. Crkvu, posvećenu Svetom Iliji, minirali su na Srpsku novu godinu, nocu, 14. januara 2000. godine.

No, pored svega, srpski zitelji Cernice se nisu dali. Odlucili su da ostecenu crkvu obnove. U tome im je pomogla kanadska vlada. Dobar glas se daleko cuje, a onaj o zlu jos dalje. Culi ljudi iz dalekog sveta o vandalizmu u Cernici i pomogli... Obnovljena crkva je ponovo osvestana 2. avgusta 2002. godine, na dan Svetog Ilije.

Culo se po Kosovu i Metohiji da je crkva u Cernici obnovljena. Jedna, a ima ih porusenih i ostecenih u poslednje tri godine vise od stotinu. "Nije jedna, vec prva!", kazu Cernicani. Ne sme, vele, njihova crkva da ostane jedina obnovljena na Kosmetu.

U Cernici, kao i u svim selima sa mesovitim zivljem, Srbe muce slicne brige. Predstavnici UNMIK-a su svojevremeno rekli da u selu postoji ambulanta i da pripadnici obe etnicke zajednice mogu slobodno da je koriste. Posli Srbi u ambulantu, a albansko medicinsko osoblje im reklo: "Sta trazite vi ovde? Idite u Srbiju pa se lecite!" Cernicani, kad moraju kod lekara idu u Srbiju, a zaobicnu nevolju u ambulantu u obliznjem srpskom selu Partes.

Gorka stvarnost

Ima li nade da se stanje u selu promeni? "Veru smo sacuvali, sacuvacemo i nadu", kazu Cernicani. Njihov zemljak dr Milorad Todorovic, lekar pedijatar i medjuministarski koordinator za povratak u vladi Kosova, obecao je, izmedju ostalog, da ce poraditi na tome da u ambulantu u Cernici dodje srpski lekar. "Sto pre, to bolje", rekose Cernicani.

U selu je svojevremeno vlada Srbije napravila novu skolu. Lepu i veliku. Nju sada poadjaju samo albanska deca. Srpski djaci idu u skolu "Branko Radicevic", koja je u privatnoj kuci Bozidara Boska Ristica. Kaze da su mu mestani rekli da ce kad umre na kuci postaviti ploču na kojoj ce da pise da je u hudim vremenima Bosko svoju kucu srpskoj deci za skolu ustupio.

Ovo, kako kaze, pomalo lic+i na crni humor, a u stvari je gorka stvarnost na Kosmetu.

U skolu u privatnoj kuci, koja inace nosi ime srpskog pesnika Branka Radicevica, ide i trinaestoro malisana i devojcica iz gornje mahale u Cernici. Moraju do nje da predju 1200 metara, kroz deo naselja u kojem zive Albanci. Decu su do maja meseca pratili pripadnici Kfora, a nakon toga proglasili da se bezbednosno stanje poboljsalo i da pratnja deci nije potrebna. A malisani i dalje dozivljavali provokacije, psovke, kamenovanja...

Posla deca sama u septembru u skolu. Jednu devojcicu su napali albanski ekstremisti. U oktobru, trinaestoro srpskih djaka u Cernici prestalo je da ide u skolu.

Dosao u selo Oliver Ivanovic, clan Predsedništva Skupštine Kosova. I Marek Novicki, ombudsman za Kosovo. Dugo se, kako kaze njegov pomocnik Ljubinko Todorovic, razgovaralo i pregovaralo sa Albancima i uznemirenim roditeljima srpske dece, kao i sa predstavnicima Kosovske policijske sluzbe... Odluceno je i prihvaceno da malisane u skolu prate pripadnici Kosovske policijske sluzbe. I autobus koji srednjoskolce iz Cernice vozi do Partesa prate pripadnici KPS.

- Niko nas sada ne provocira i ne kamenuje - kaze Dragana Petrovic, učenica drugog razreda OS "Branko Radicevic".

"Recept" pratnje srpskih djaka iz Cernice primenjen je u Obilicu, Kosovu Polju, Plemetini, Priluzju... Ako Bog da i bude dobre volje medju ljudima, kako rece Bosko Ristic, moze biti da ce na Kosmetu bar deca biti bezbedna.

U Cernici, na prostoru izmedju skole u privatnoj kuci, crkve i postaje Kfora, igraju se deca. Tu su bili Ruzica Jasic, Stefan Stojanovic, Bojan Kostic i drugi malisani cija imena nismo zabelezili. Nesto dalje postavljena dva kosa. Skacu i nadigravaju se u basketu srednjoskolci.

Neka se zna, kako rece Aleksandar Jankovic, učenik drugog razreda ekonomske skole, da mladi Srbi igraju kosarku i u En-Bi-Ej ligi u Americi, ali i ovde, u Cernici.

Stana Ristic

Osam vekova Vukanovog Jevandjelja

ZLATNO PERO STARCA SIMEONA

Vukanovo jevandjelje, jedan od najstarijih spomenika srpske pismenosti, za razliku od nesto starijeg Miroslavljevog jevandjelja, predstavlja jednovremeno jednu od nasih najzapostavljenijih rukopisanih knjiga. Nedovoljno prouceno, skromno publikovano, gotovo zaboravljeno na policama lenjingradske Publicne biblioteke, gde je dospelo jos sredinom 19. veka, Vukanovo jevandjelje po mnogim svojim kvalitetima, a narocito neobicnim minijaturama, pismu, grafiji i jeziku, predstavlja spomenik kulture i duhovnosti podjednakog znacaja kao Miroslavljeva velicanstvena knjiga.

Iako je u nauci opsteprihvaceno misljenje Stojana Novakovica da je Vukanovo jevandjelje ispisano za najstarijeg Nemanjinov sina - kneza Vukana u vreme kada je on, prekrstvici ocevju volju da na presto Srbije sedne njegov mlađji brat Stefan Prvovencani, poveo rat i zavladao svom srpskom zemljom (1201-1208), zapis starca Simeona, glavnog od petorice pisara ovog dela, upucuje na drugacije zakljucke. Pisuci sitnim i neuglednim rukopisom malu licnu istoriju, ali i opisujuci vremenski trenutak u kome je knjiga dovršena, monah-pisar Simeon na 189. listu Vukanovog jevandjelja, izrekom veli - "napisah ovu knjigu svome g(ospodi)nu velikom Zupanu".

Srednjovekovna cenzura

Od ovog mesta, pa u narednih jedanaest redaka tekst je bio istrven (izbrisan), a nije mogao sadržati nista drugo nego posvetu vladaru. Iza ovih redova stoji zapis o borbi srpske vlasti posle Nemanjine smrti, o cemu starac Simeon govori s neskrivenim uzasom. Konstatujuci da je Hristos po milosti svojoj predao vlast knezu Vukanu, jedini imenom potpisani crnorisac Vukanovog jevandjelja, zapravo ne slavi najstarijeg Nemanjinog sina niti mu knjigu izrekom posvecuje. Iz svega recenog lako je izvesti zakljucak da je Vukanovo jevandjelje zapravo bilo posveceno velikom Zupanu Srbije Stefanu Nemanji, odnosno da je pisano jos za njegovog zivota. Posveta je morala biti izbrisana u novonastalim okolnostima, a upravo to prinudno brisanje, jedna vrsta srednjovekovne cenzure, omogucilo je precizniju dataciju vremena nastanka knjige u godine izmedju 1200. i 1202.

Vukanovo jevandjelje je, kao i Miroslavljevo, zapravo jevandjelistar, odnosno bogoslužbena knjiga u kojoj su tekstovi

Novog zaveta prilagodjeni liturgijskim potrebama. Prvi deo Vukanovog jevandjelja, koji obuhvata citanja od Pashe do ponedeljka Pedesetnice, pisala su cak trojica pisara (od 2. do 28. lista), dok je drugi deo jevandjelja od utorka Pedesetnice do kraja crkvene godine (od lista 29 do 189), kao i mesecoslov, prokime i alilujare, ispisao starac Simeon kao cetvrti i zapravo glavni pisar ove vanredno znacajne knjige. Peta ruka na jevandjelju je ona pisara-korektora, koji je pregledao dovršen tekst.

Za razliku od raskosnog Miroslavljevog jevandjelja sa njegovih trista sezdeset strana velikog formata (41,8 puta 28,4 centimetra i 327 zlatom zastavljenih iluminacija nesravnjive lepote, Vukanova knjiga, nacinjena na pergamentu najverovatnije od jagnece kože, znatno je manja po dimenzijama (25,3 puta 19,7 centimetara) i pored 328 inicijala, izrazenih uglavnom u teratoloskom stilu ima tek cetiri zastavice i dve minijature, koje, medjutim, predstavljaju pravi presedan jer su njima ilustrovane citave stranice knjige. Na prvoj strani jevandjelja naslikan je Sveti apostol i jevandjelista Jovan u halji razderanoj tako da mu se vide gole potkolenice. Dat je kao starac po vizantijskom uzoru u pozi srednjovekovnog pisara koji svoje delo radi na kolenima, jer pisarski sto, kao prostor na kome se rukopise knjiga, pojavice se tek krajem 17. i pocetkom 18. veka. Minijatura je crtana na prirodnoj osnovi pergamenta, a zatim obojena plavom, crvenom i zelenom bojom.

Neobicno prikazivanje apostola i jevandjeliste sa golim nogama, kao i knjiga pred njim visoko izdignuta na pultu iz koje on ocigledno prepisuje, na jedinstveni nacin govore o zivotu i radu srednjovekovnog pisara vise nego o licnosti jednog od cetvorice jevandjelista. Poderane haljine posledica su dugovremene ponizne molitve, koja je morala prethoditi prepisivanju svetih knjiga. Potom, knjiga izdignuta pred Svetiteljem ukazuje da pred sobom imamo prepisivaca, odnosno pisara iz srednjeg veka, jer delo Jovanovo je autenticno svedocenje o Hristovom zivotu, stradanju i poukama, dakle nije prepis neke starije svete knjige.

Tako nam je zapravo starac Simeon posredno dao vernu sliku ambijenta u kome je radio i on sam, kao i svih tipcnosti koje su pratile podvig svakog pisara na podrucju ondasnje Raske, pa i sire. Jer da nije oreola oko Svetiteljeve glave i signature koja precizira o kome je rec, slika bi bez dvoumljenja bila rastumacena kao portret anonimnog srednjovekovnog pisara zanetog poslom. Ovakvo vidjenje i tumacenje prve minijature Vukanovog jevandjelja do sada nije bilo prisutno u nauci.

I lik Hrista Emanuila, naslikan na 76. listu Vukanovog jevandjelja, namesto jevandjeliste Luke, jer upravo tu pocinju citanja jevandjelja po Luki, takodje je izuzetak u svojoj pojavnosti. Slikan smeđim tusem kao decak koji propoveda u hramu, on sedi na raskosnom komadu namestaja koji svoj uzor nesumnjivo ima u srpskim prestolima ondasnjeg vremena. Golih nogu do kolena i obnazenih ruku do laktova, u kratkoj tunici kojom se potencira njegovo decastvo mogao bi biti tumacen kao mladi princ da oko njegove glave nema cutog obojenog nimba sa upisanim krstom, cije krajeve krasi tri crvena kamena. Desna ruka kojom blagosilja u osi je sasvim malo okrenuta u desnu stranu tako da u sebi ima nesto od gesta antickih oratora, koji podizanjem ruke zelee da naglase tezinu i uverljivost izgovorenog. Prekrstene bose noge, oslonjene na zeleni postament, daju ovom prizoru razdraganu zivotnost i neku finu prirodnost upravo svojstvenu decaku na pragu mladickih godina. Uocljiva nevestina u slikanju ekstremiteta, medjutim, ne umanjuje ljupkost ove neobicne minijature cije izvore treba traziti u italo-vizantijskoj umetnickoj koheziji i odjecima poznog komninskog stila.

Uporedjeno sa raskosnim zlatosjajem Miroslavljevog jevandjelja preskromno, ali po svom kulturnom i duhovnom znacaju jednako nemerljivo.

Tamara OGNJEVIC

Povodom "Kosovske afere"

UHAPSEN GLAVNI OSUMNJICENI

Brisel, 6. decembra **(SENSE)**

Veci deo pokradene pomoci namenjene rekonstrukciji elektroenergetskog sistema Kosova je lociran, glavni osumnjiceni je uhapšen, a obezbedjeno je i vracanje novca stvarnom "vlasniku" - civilnoj upravi UN na Kosovu, saopstio je sinoc Evropski ured za borbu protiv prevara i korupcije. Rec je o oko 3,5 miliona evra, od ukupno 4,5 miliona evra evropske pomoci rekonstrukciji i revitalizaciji proizvodnje struje i elektroenergetske mrenje, ciji nestanak je UNMIK prijavio krajem aprila ove godine.

Fondovi su "olaksani" tako sto je struja susedima neovlasceno prodavana po visim tarifama, a umesto neophodnih novih uređaja i opreme za elektroenergetski sistem na Kosovo je dolazila jeftina, polovna roba.

Izjava komandanta KFORA

UKIDA SE VAZDUSNA ZONA BEZBEDNOSTI OKO KOSOVA I METOHIJE

Vazdusna zona bezbednosti oko Kosova uskoro ce biti ukinuta, izjavio je juce italijanski general Fabio Mini, komandant Kfora.

General Mini je rekao da je izuzetno zadovoljan odnosima sa Vojskom Jugoslavije, kao i sa posebnim sastankom sa generalom Brankom Krgom, zastupnikom nacelnika Generalstabu VJ, koji je održan pre dve nedelje.

U skladu s tim, italijanski general je potvrdio resenost Kfora da nastavi sa relaksacijom vazdusne zone bezbednosti oko Kosova.

"Mislim da je u buducnosti to moguće. Mi smo potpuno relaksirali kopnenu zonu bezbednosti bez ikakvih problema i to je jos jedan primer nase uspesne saradnje sa Vojskom Jugoslavije i Ministarstvom unutrašnjih poslova", naglasio je general Mini.

Podsecajuci na to da je vazdusna zona bezbednosti sada relaksirana na pet kilometara, sto je vise, kako je rekao, "mera predostroznosti za helikoptere Kfora, odnosno za niskoletuce letelice, nego iz nekih drugih razloga", komandant Kfora je

zaključio da ce "relaksacija u buducnosti biti potpuno izvršena".

General Fabio Mini je sedmi komandant medjunarodnih snaga na Kosovu koji ce na toj duznosti biti do oktobra 2003. godine.

Patolog dr Slavisa Dobricanin upozorio u Nisu

UNMIK USPORAVA EKSHUMACIJE

NIS - U toku ove godine na Kosovu smo ekshumirali 107 tela, obdukovali 45, a identifikovali 32 lica. Nastavljamo obdukciju jos 65 tela ekshumiranih u Prizrenu i Orahovcu. Medjutim, sticem utisak da nekome ne odgovara da mi patolozi brze radimo svoj posao na Kosovu i Unmik i dalje prosto izbegava da nam omoguci da radimo na vec poznatim lokacijama sa vise stotina sahranjenih lica, a za koje se pretpostavlja da su u najvećem broju Srbi, rekao je u Nisu patolog profesor dr Slavisa Dobricanin, na konferenciji za novinare koju su organizovali Udruzenje porodica kidnapovanih i nestalih Srba sa Kosova i Metohije i niski Resurs centar Odbora za ljudska prava.

Odgovarajući na novinarsko pitanje o stanju vec ekshumiranih i identifikovanih lica i eventualne procene nacina kako su likvidirana, dr Dobricanin je rekao da se radi o pucnjima s ledja, u slepoočnicu ili u lice izbliza (takozvana "overa"), ali da je bilo i primera klasicnog klanja zrtve uz odvajanje glave od tela koje su bacane po kanalima, pa i nekim ulicama, ili su na lobanjama zrtava uocavani tragovi udaraca tupim predmetima. Neosporno je da se radi o delima koja spadaju u kategoriju teskih ratnih zlocina, naglasio je Dobricanin.

Na konferenciji u Nisu je saopšten i podatak da je kod MK CK jos uvek registrovano 2.670 nestalih iz Hrvatske, 3.709 sa Kosova i 18.015 lica iz BiH.

Zapis iz srpskog sela kod Kosovske Kamenice

ZIVOT SRECKA IZ BOLJEVCA

Boljevce, decembra

Kuce u selu, ima ih 37 i sve su srpske, rasporedjene su na nekoliko visova i u vidokrugu nema drugog naselja, pa je jedino uz pomoc mestana mogucno odrediti na kojim je stranama ostali svet. Rukom pokazuju da je iza jednog brda Novo Brdo, iza drugog Kosovska Kamenica, a iza trećeg i jos nekoliko brda - Medvedja.

Njihova naseobina u divljini zove se Boljevce. Sad se prvi put valja drum od sest kilometara do susednog sela Strezovce, ide put izmedju i preko brda. U Boljevce je nedavno stigla pomoc u odeci i namirnicama, koju su prikupili i dopremili monasi SPC iz cacanskog kraja, a u selu nas je, kao domacin, docekao mlad i suvonjav domorodac. Kaze da se zove Srecko Tasic. Trideset i jedna mu je godina.

Ti ljudi, u njihovom bespuću, zive svoj zivot.

- Pre nego sto je dosao Kfor imali smo 55 kuca, ali su se neki odselili. U ono vreme tri meseca niko nije spavao. Drzali smo straze zbog Albanaca i sacuvali selo. Ali, nisu svi ljudi na broju. Moj brat od strica Sasa Tasic kidnapovan je 19. juna 1999. godine u Kosovskoj Kamenici, kod crepane, i nema mu traga - prica Srecko Tasic. Kaze da mu je pomoglo i to sto zna albanski jezik.

- Ne znam ga dobro, ali se snalazim. Poznajem neke Albance iz Kamenice i drugih sela i, onda kad je bilo najgore, rekli su mi da ne govorim srpski. To mi je pomoglo da se sacuvam, a razumeo sam na pijaci sta oni pricaju, i kakva nam opasnost preti.

Selo danas ima cetvororazrednu skolu "Desanka Maksimovic" sa sedam djaka, malu crkvu Svetog Pantelejmona i prodavnicu s nekoliko artikala, koju drzi Tasic.

Kako danas zivi Srecko iz sela Boljevce - pitamo ga.

- Pa, onako. Pecemo krec ovde, a ja to vozim traktorom u Gnjilane i Gracanicu, prodajem po 15 dinara za kilogram i tim parama kupim nesto robe za prodavnicu, so, secer, ulje i tako i donesem nasim ljudima.

Odavde do Gnjilana ili Gracanice ima po tridesetak kilometara, i na bilo koju stranu da odluci, Srecko mora da prodje kroz nekoliko albanskih sela. I da se uzda u jezik, i kuma koji mu je nadenuo ime.

Gvozden Otasevic

Rasim Ljajic, savezni ministar za nacionalne manjine i etnicke odnose

TOLERANCIJA JE NA BALKANU VEOMA DEFICITARNA ROBA

Istrazivanja pokazuju da je najveći stepen etnicke distance zabelezen kod mladih ljudi, starosne dobi od 20 do 29 godina.

- U narednih desetak dana predstoji nam rad na izradi posebne povelje o ljudskim i manjinskim pravima, koja ce biti doneta na isti nacin i po istoj proceduri kao i ustavna povelja. Ovim se, u pravnom smislu, podize nivo manjinske zastite, jer ce ta povelja imati rang ustavnog zakona - kaze u razgovoru za "Glas" Rasim Ljajic, savezni ministar za nacionalne manjine i etnicke odnose.

Kakav ce biti položaj nacionalnih manjina u budućoj drzavnoj zajednici Srbije i Crne Gore?

I u Srbiji i u Crnoj Gori prihvaceno je da se dostignuti nivo manjinskih i ljudskih prava ne moze smanjivati. Moze se jedino ici iznad toga. Dakle, u obe republike su, bez obzira na sve razlike, kao osnovu za dalje unapredjenje manjinskih i ljudskih prava prihvatili ono sto smo uradili za ove dve godine. Najveći deo toga ostace inkorporirano u tekst te povelje. Svakako, predstoji dugi niz problema koje treba resavati, u smislu promene izbornog zakona. Upravo razmatramo model izbornog zakona koji ce olaksati manjinama da dobiju svoje autenticne predstavnike i u republickom i u parlamentu buduće drzavne zajednice. U tom pogledu postoji potpuni konsenzus najvisih drzavnih struktura u zemlji.

Zbog cega povelja o manjinskim i ljudskim pravima nije inkorporirana u ustavnu povelju? - Imali smo dve mogucnosti.

Jedna je bila da najvažnije odredbe o manjinskim i ljudskim pravima budu sadržane u tekstu ustavne povelje. Druga varijanta je bila da se o tome donese posebna odredba. Preovladalo je stanovište da bi bilo značajno da se donese posebna povelja, čime se daje do znanja da nova državna zajednica ovom pitanju poklanja posebnu pažnju. Mislim da je to dobro i za manjine i da će to biti uslov ukupne etničke i političke stabilnosti buduće državne zajednice. Kako ocenjujete rezultate kampanje "Tolerancija"?- Iznenadilo nas je da je čak 63 odsto građana ocenilo kampanju kao izuzetno pozitivnu. Naravno, niko u Ministarstvu nije očekivao da posle samo jedne godine kampanje ljudi postanu tolerantniji nego što su bili. Nas cilj je bio da dobijemo brend, da ukazemo na problem, da ga identifikujemo i da stvari pomerimo sa mrtve tačke. Nažalost, tolerancija na Balkanu je veoma deficitarna roba. To je mnogo lakše dijagnostikovati, nego učiniti nešto da se takvo stanje promeni. Prva smo zemlja u regionu koja je pokrenula ovakvu kampanju, iza koje ne stoji nikakva nevladina organizacija, nego državna institucija. To je dobilo pozitivan odjek u citavoj međunarodnoj javnosti.

Hoće li kampanja ""Tolerancija" biti nastavljena i u kom obliku?

- Bice nastavljena, zahvaljujuci pomoci svedske Organizacije za međunarodni razvoj, britanske ambasade, Konrad Adenauer fondacije, ali će biti drugacije koncipirana. Sada ćemo kampanju pribliziti obicnim ljudima. Poruke ćemo im upucivati u direktnim kontaktima, kroz razlicite kulturne, sportske i političke manifestacije. Posebna ciljna grupa bice mladi ljudi i deca u osnovnim skolama. Nažalost, nasa istrazivanja pokazuju da je najveći stepen etničke distance zabeležen upravo kod mladih ljudi, starosne dobi od 20 do 29 godina. Bice bilborda i televizijskih spotova, ali ne u dominantnoj meri.

Uprkos kampanji Vaseg Ministarstva, i dalje smo svedoci govora mrznje.

- Niko nije imao iluzije da će biti manje govora mrznje i nacionalizma, kako kod vecine, tako i kod manjine. Nase je bilo da, pre svega, podstaknemo ljude da o ovoj temi razmisljaju. Drugi korak je da pokazemo da razlike medju ljudima ne treba brisati, niti iko od njih trazi da se medjusobno vole. Jednostavno, hocemo da uputimo poruku da su dve osnovne pretpostavke za izgradnju demokratskog drustva komunikacija medju ljudima i tolerancija u smislu prihvatanja i postovanja drugog i drugacijeg. Svakako, to je mnogo lakse reci nego uciniti. I ovo sto govorim moze da lici na najobicniju frazu, ali svakodneveni zivot i slucajevi iz naseg okruzenja pokazuju da je to jedini put ukupne stabilnosti drzave i drustva. Na jugu Srbije demonstrirali smo jedan drugaciji nacin resavanja interetnickih konflikata. Siguran sam da bi se ta kriza ""resila"" na potpuno drugaciji nacin da je Milosevic bio na vlasti. Ne postoji međunarodna institucija, od EU i SE, do OEBS-a i NATO-a, gde se ta situacija ne spominje kao primer resavanja etnickih konflikata.

Koliko nevladin sektor može da doprinese stvaranju tolerantnije klime u drustvu?

- U kampanju smo ukljucivali razlicite nevladine organizacije. Na taj nacin zeleli smo da demonstriramo pristup intenzivne saradnje vladinog i nevladinog sektora. Ali, nije isti sadrzaj poruke koju upucuju NVO i državne institucije. Nama je bio cilj da, kao nova demokratska vlada, pokazemo drugaciji pristup problemu resavanja etnickih odnosa i potencijalnih etnickih konflikata i da na taj nacin uputimo vrlo jasnu poruku svim gradjanima ove zemlje, kao i međunarodnoj javnosti, da u tom pogledu zaista zelimo da napravimo potpuni diskontinuitet i utoliko je vazno sto ovu kampanju sprovodi jedna državna institucija.

Vise se ne govori o odvajanju Sandzaka.

Da li ste zadovoljni tempom ostvarenja prava Bosnjaka u Sandzaku?

- Osnovni zahtev je ispunjen, s obzirom da je Bosnjacima priznato pravo na nacionalno ime. S druge strane, Bosnjaci su aktivno ukljuceni u proces integracije u državne, političke i društvene institucije ove zemlje, sto nije bio slucaj za vreme Milosevicevog rezima. Prvi put ucestvujemo u vlasti na svim nivoima. Najvece dostignuce demokratskih promena je to da je postao dominantan politicki koncept koji vise ne govori o odvajanju Sandzaka. Nema vise represije i onog obima iseljavanja, koji je bio karakteristika Milosevicevog rezima. Naravno, ostaju drugi problemi koji se ticu daljeg ukljucivanja Bosnjaka u državne institucije, a tu pre svega mislim na policiju

Jelena Mitic

OD 16. DECEMBRA U ZVECANU I SEVERNOJ MITROVICI

PRIPADNICI KOSOVSKE POLICIJSKE SLUZBE NA ULICAMA

Kosovska Mitrovica, 9. decembra

Na osnovu sporazuma koji su pocetkom novembra potpisali predstavnici Koordinacionog centra za Kosovo i Mihael Stajner, sef UN za Kosmet, od 16. decembra u severnoj Kosovskoj Mitrovici i opstini Zvecan patrolirace pripadnici Kosovske policijske sluzbe. UN policija o tome nije izdala nikakvo zvanicno saopstenje.

Kako saznajemo iz dobro obavestjenih izvora, svrsenih 60 pitomaca Policijske akademije u Vucitnu patrolirace od polovine meseca i u ove dve opstine, jedine preostale na Kosmetu u kojima nije funkcionisala ova sluzba.

Kako tvrde nasi izvori, 45 policajaca iz ovog sastava bice na ulicama severnog dela Kosovske Mitrovice, dok će ih 15 biti rasporedjeno u zvecanskoj opstini.

Inace, u protekla tri meseca kadeti Policijske akademije iz Vucitna bili su na jednonedeljnoj obuci u severnoj Kosovskoj Mitrovici, ali su se mogli videti samo na obodu grada i to u delu koji je naseljen iskljucivo albanskim stanovnistvom, u Bosnjackoj mahali i u selu Suvi Do.

B. R.

Novac za nabavku opreme

POMOC SRBIJE ZDRAVSTVU KOSOVA I METOHIJE

Ministarstvo zdravlja Republike Srbije je juce uplatilo 16,9 miliona dinara Institutu za zastitu zdravlja u Kosovskoj

Mitrovici za nabavku neophodne najsavremenije opreme.

Institut je u mrezi zdravstvenih ustanova Ministarstva zdravlja Srbije, a novu opremu ce koristiti ne samo Institut vec i sve zdravstvene ustanove na Kosovu i Metohiji, saopstilo je Ministarstvo zdravlja.

(Tanjug)
